

Tweerichtingsverkeer

Ze geven je goed verstaanbaar en helder de juiste informatie op het juiste moment. Je begrijpt de boodschap. Waarom klinken de automatische stemmen uit de luidsprekers in het OV, van navigatieapparatuur, apps, voorlees- en vertaalprogramma's dan vaak zo gekunsteld?

De woordcombinatie “naar rechts” wordt door de stem van een navigatiesysteem regelmatig gebruikt. Als jij diezelfde woordjes uitspreek klinkt dat, afhankelijk van de context, telkens nét even anders. Spreek de volgende zinnestjes maar eens duidelijk en hardop (!) uit. Luister intussen wat er met “naar rechts” gebeurt:

- ga naar rechts
- ga naar links, en daarna naar rechts

Je hoort in het tweede zinnestje de melodielijn opeens iets omlaag gaan (of bij sommigen juist nog sterker omhoog). En dan:

- rijdt de rotonde op en ga dan naar rechts
- ga naar rechts en daarna nog eens naar rechts

Bij de ene zin gaat “naar rechts” iets omlaag, Bij de volgende “naar rechts” gaat de stem dramatischer omhoog (vgl. met de allereerste). Bij de laatste “naar rechts” klinken de lettergrepen laag en op dezelfde hoogte. Vijf verschillende intonaties binnen vier vergelijkbare (categorie instructie van richting) zinnen!. Subtiel beweegt je stem de melodielijn van twee lettergrepen omhoog en omlaag, blijft op één toon of verspringt juist van toon. De manier waarop verschilt ook nog eens per spreker.

C'est le ton....

Stel je eens voor hoe je “naar rechts” in een andere betekeniscontext zou uitspreken (vlak voor een dreigende botsing met een muur of tijdens een politiek debat). Een woord of zin kan meerdere betekenissen dragen. Om te laten horen wat je bedoelt breng je betekenisnuances aan. Dat doe je via intonatie. Onbewust, ‘ingegeven’ door je taalgevoel, je kennis, je intenties en je missie. Vrijwel terloops voorzie je je woorden en zinnen van intonatiepatronen en daarmee gepaard gaande subtiële bijbetekenissen.

Begrijp je?!

Sarcasme, relativering, ondeugd of dwang worden hoorbaar doordat je automatisch de ‘pedalen’ toon, volume en tempo te bedient. Je preciseert er je boodschap mee of voorziet deze van humor of ernst. Afhankelijk van de context heb je de keuze uit een keur aan intonatiepatronen. Je gebruikt er één om de ‘juiste’ betekenis en lading aan te brengen. Uiteindelijke doel: je boodschap zó overbrengen dat de luisteraar begrijpt wat jij bedoelt.

Doseren

Het zal nog wel even duren voordat spraaksynthese techniek en voorgeprogrammeerde spraak een stadium bereiken waarin zij 'natuurlijke' intonatie produceren. Het is een eindeloze taak om het aantal juiste intonatiepatronen in te spreken en toe te passen, of om een systeem te ontwikkelen dat gesproken taal net zo laat klinken als een mens van vlees en bloed. Als systeem slaagt het er doorgaans wel in om het doel (begrijpen wat er wordt bedoeld) te bereiken. Als spreker moet je evalueren in hoeverre je gebruik maakt van je mogelijkheden en of die voldoende zijn om je doel te bereiken. Als je je boodschap richting wilt geven, maak dan gerust actief gebruik van de pedalen om te horen wat je teweegbrengt.

Alex Boon
stemdocent, communicatiecoach
initiatiefnemer van Rond Je Stem
© Copyright januari 2015

Rond Je Stem traint beroepssprekers hun stem en spraak bewust te hanteren. Wie de fysieke componenten van de stem ontdekt, legt verband tussen lichaamstaal, spreekvaardigheid en presentatie. Tussen taal en communicatie. Stemtrainingen zijn er op gericht sprekers in contact te brengen met de eigen dynamiek en mogelijkheden in relatie tot de communicatie. Hieruit ontwikkelt zich karakteristiek spreken.

Kijk voor training van stem en spraak op <http://www.rondjestem.nl>